

Vaja II.

Mala abeceda s spredniki.

Opómnja. Učitelj narekuje naslednje besede tako, da pové vsaki glasnik posebej (da črkuje), učenci pa zbirajo vse glasnike v besedo, jo povejo na znamenje (trk! s svinčnikom ob mizo) ter jo zapišejo v svoj zvezek; jeden boljših učencev naj piše na šolsko desko. Sprednike je spodaj zaznamovati s položeno črto.

1.

(A r =) ar, (b r a t =) brat, (c e r =) cer, čop, drozeg, ert, funt, grah, hrast, irk, jug, kost, loj, mož, nos, ol, prah, rog, slap, šop, trud, ud, vrč, zob, žleb.

2.

(A j d =) ajd, (b r o d =) brod, (c v e n k =) cvenk, čuk, drog, erž, fant, glad, hram, il, jok, klop. list, mir, nož, ost, polh, rak, sok, šen, trn, uš, vrv, zver, žir.

(Dalje prih.)

Švastalov „dekadni računski stroj“ in kako se rabi pri poučevanju.

V zdanjem stoletji izumela so se jako važna iznajdenja v različnih strokah. Izvestno je, da tudi šola v tem nij zaostala, ampak da je tudi zelo napredovala, kajti marsikateri učitelj trudil se je, da bi sebi in drugim učiteljem olajšal težavno njihovo delo in da bi jim učni uspeh zagotovil v katerem koli predmetu. To nam kažejo razne razstave. Koliko pripravnih učil za ljudske šole je bilo užé na razstavah na ogled razpostavljenih! — Ne samó metode za branje in pisanje, ampak tudi učila za realije in način poučevanja v računstvu, so se v kratkem času jako predručila. Pri pouku o računstvu je glavna stvar nazor, kajti brez nazora otroci ne dobé pravih pojmov števil.

Učitelj Wiedemann pravi v svoji knjigi, da je treba k uspešnemu računanju treh glavnih točk, in te so: 1) nazor, 2) zopet nazor in 3) še zmiraj nazor. Da pa učitelj vedno nagledno poučuje, mora pri pouku rabiti razne učne pripomočke, s katerimi učence posebno pri številjenji napeljuje, da sami pridejo do potrebnih sklepov in posledkov. Pri številjenji rabimo najraje naravna učila, recimo prste, orehe in lešnike, jabolka, črtalnike, črte i. dr. Zraven teh učil imamo pa tudi užé davno tako imenovani ruski računski stroj. Ta stroj pa zdaj v nekaterih šolah na Češkem izpodriva druga enaka iznajdba. Zove se: „Dekadni računski stroj“, katerega je izumil Ludovik Švastal, učitelj v Žižkovem na Češkem. Ta stroj je lesen in urejen za 1., 2. in 3. razred ljudskih šol. „Dekadni računski stroj“, ki ga je g. izumitelj poslal našemu „Slovenskemu učiteljskemu društvu“, je narejen le za 1. in 2. razred, in tega oglejmo tedaj bolj na tanko! Nareja se dvoje vrste. Pri eni vrsti je pritrjena nanj deska, na katero se pišejo števila, pri drugi je pa priprava, s katero se stroj pritrdi na šolsko desko in se pod strojem piše na desko. Švastal nam je poslal vsake vrste po enega. Ta stroj z dvema predalčkoma je za 1. razred s številjenjem do 20, ta pa s tremi predalčki za 2. razred s številjenjem do 100. Tema strojema pridjane so tudi šibke (klinci), ki so v zvezke povezane. Stroj za 1. razred ima 2 predala, jednega za jednice, drugega za desetice. Stroj za 2. razred pa tri, za jednice, za desetice in za stotice. Vsaka šibka kaže jednico.

Imam li tù 9 šibek in eno še pridenem, jih imam 10. Te se povežejo v butarico in to je — desetica. Desetice treba je vložiti v predal za desetice. Imam li 9 desetic in pridenem še jedno, jih dobim 10 desetic. Te zopet povijem in tù je stotica. Te

pridejo v tretji predalček. Vidi se tù na tanko koliko ima stotica desetice in desetica jednic i. t. d.

Ta stroj ima pa zraven tega, da se po njem pojasnuje dekadna sestava števil, tudi to, da se na njem učencem lahko kaže, kako se števila sestavljajo po vrednosti. Užé naš slavni računar dr. vit. Fr. Močnik pravi, da je učence težko navaditi, da prav zapisujejo n. pr. 10 in 11. Razmišljeni učenci tù radi pišejo namesto 11 pa 101. Težavno je tedaj učencu jasno (po dozdanjih učilih) kazati in poočitovati kako višjo vrsto števil. Vse to pa se na Švastalovem stroji učencem lahko igraje pojasnuje. *)

Švastalov računski stroj ima tedaj te-le prednosti: 1) Z njim se lahko razločujejo jednote višjih vrst od nižjih. 2) Z njim se izvrstno poočituje dekadna sestava števil. 3) Tù se lahko kaže, kako se pišejo števila s dvema in tremi števkami. 4) S tem računskim strojem se lahko pojasnujejo vsa druga računska opravila. 5) Ta stroj je tudi prav pripraven, da se z njim lahko prav jasno razklada metrična mera. *J. Krulec.*

Človek,

v pogledu na njegovo telo in dušo s kratkim návodom,
kakó si ohraniti in utrditi zdravje.

(Za šolo in dom sestavil **Janko Leban.**)

(Dalje.)

§. 20.

Mleko.

Za vodo je mleko najzdravejša pijača. Ne smemo ga pa piti na kisle jedí, ker mleko se vsled kisline v želodci usiri; tudi ne pijmo mleka sè smetano vred, ker vsled tega bi se nam žolč preveč pomnožila. Pijmo ono mleko, ki prihaja od zdrave, neprestare in nehudo breje živine. Imamo več vrst mleka. 1. Osličje mleko je najzdravejše, ker ima malo sira v sebi, notranje rane ozdravlja in je lahko prebavno. 2. Kozje mleko je tudi prav zdravo. 3. Kravje mleko je užé mastnejše in torej zdravju ne tako ugodno kakor prejšnji. 4. Ovčje mleko je najmastnejše; zaradi svoje maščobe je želodcu zoperno in težko. Dobro mleko spoznaš po sledečih znakovih: 1. Ono je čisto, belo in le malo na plavo vleče, vrhu tega nima duha, ali vsaj neprijetno ne diši. 2. Kanec dobrega mleka ti na nohtu ohrani polukrožno svojo podobo, a če ga potopiš v čisto vodo, ide na dno posode. Čuvaj se mleka od bolnih krav! Tudi je dobro, uživati zmerom le pokuhano mleko!

§. 21.

Ne pušite (kadite)! Ne njuhajte (šnofajte)!

Mnoga nesreča, marsikak požar, nastal je užé vsled kadenja. Vrhu tega kadilci smrdijo — navlasti iz ust. Navadna posledica kadenju je — sušica (jetika). Marsikdo je moral iti v prezgodnji grob, ker se je v nežnej mladosti udal pogubnemu kadenju! Kaj hočem povedati o njuhanji? Ono je ostudno, kvari voh in stane — kakor kadenje — mnogo denarja. Kako dobro bi bilo, ko bi človek denar, ki ga po nepotrebnem izdaje za kadenje in njuhanje, bolje znal obračati!

*) Kako se vse to in enako učencem pojasnuje z imenovanim računskim strojem, more se le kazati in viditi pri stroji; zato je bi bil tù odveč učni poskus, katerega tù ne natisnemo *Uredn.*